

Coöperatie Collectief
Hoeksche Waard
Brug tussen boer en natuur

Deze zienswijze is per e-mail verstuurd naar planMER7eAP@minlnv.nl

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
T.a.v. Zienswijze ontwerp 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en plan-MER
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Betreft : Zienswijze op Ontwerp 7e Nederlandse Actie-Programma betreffende de
Nitraatrichtlijn (2022 – 2025) (Ontwerp 7e A-P)

Door : Coöperatie Collectief Hoeksche Waard (CCHW)

Datum : 11 oktober 2021

Inleiding

CCHW (www.cchw.eu) is één van 40 collectieven in Nederland die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het stelsel voor agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb). Het werkgebied van CCHW omvat de Hoeksche Waard. CCHW behoort tevens tot de partijen in de Hoeksche Waard die een actieve rol spelen bij gebiedsprocessen die betrekking hebben op agrarisch natuur- en landschapsbeheer in een ruimere zin. CCHW draagt op deze wijze bij aan de ontwikkeling van het groenblauwe akkernatuurnetwerk (GB ANN), in de vorm van watergangen en akkerranden, dat kenmerkend is voor de ontwikkeling van het landschap in de Hoeksche Waard en dat als voorbeeld strekt voor ontwikkelingen elders. Het GB ANN wordt wel gezien als het stelsel van haarvaten in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en als een uitvoeringsvoorbeeld van natuurinclusieve landbouw voor het NL-polderlandschap. Mede door de inspanningen van CCHW staat de Hoeksche Waard als vooruitstrevend akkerbouwgebied nationaal en internationaal op de kaart.

Ingrijpende maatregelen

Het Ontwerp 7^e A-P omvat maatregelen die ingrijpen op onderwerpen die CCHW beschouwt als van wezenlijk belang voor de ontwikkeling van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de Hoeksche Waard en elders. Hierna wordt nader ingegaan op maatregelen voor zover die als schadelijk beschouwd worden voor de door CCHW nagestreefde ontwikkeling.

Volgens het Ontwerp 7^e A-P¹:

- *heeft de Nitraatrichtlijn tot doel om de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen.*
- *is de waterkwaliteit in Nederland in de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd, maar ligt er in veel gebieden nog een behoorlijke opgave in het terugdringen van nutriënten afkomstig van de landbouw. Het 7e AP richt zich meer dan voorheen specifiek op probleemgebieden en probleemteelten wat betreft nutriëntenuitspoeling.*

CCHW onderschrijft het belang van een verdere vermindering van waterverontreiniging door nitraten en de focus op probleemgebieden en -teelten². CCHW hanteert het standpunt dat in een natuurlijke omgeving de effecten van maatregelen altijd verder strekken dan het beoogde, nauw afgebakende effect. De onderhavige zienswijze betreft de weging van het beoogde effect (de effectiviteit) en de nadelige bij-effecten (de collaterale schade).

Het Ontwerp 7^e A-P bevat *een mix van verplichten en faciliteren en een mix van landelijk geldende maatregelen en gebiedsspecifieke acties* welke zijn vervat in een vijftal Pijlers A t/m E. De onderhavige zienswijze heeft betrekking op Pijler C (*Overige verplichtende maatregelen*) en in het bijzonder op de maatregel *waarbij ingezet wordt op bredere³ integrale⁴ bufferstroken (tenzij waterbeheerders die niet effectief achten), welke bijdragen aan het verminderen van belasting van oppervlaktewater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, uitmijning van fosfaat en aan biodiversiteit.*

De maatregel wordt nader omschreven als:

- *bij ecologisch kwetsbare waterlopen en KRW-waterlichamen zullen 5 meter brede teeltvrije zones worden toegepast en 2 meter brede teeltvrije zones bij overige watervoerende wateren. Hierbij geldt een maximum van 5% van het areaal van een perceel.*
- *Omdat de effectiviteit van teeltvrije zones in het verminderen van uit- en afspoeling van nutriënten afhangt van o.a. de helling van een perceel, de afwezigheid van (buis)drainage, grondwaterstand, diepte van de bodem en eventuele bodemverdichting krijgen waterbeheerders de mogelijkheid op basis van hun kennis van lokale omstandigheden te bepalen waar een smallere teeltvrije zone afdoende is voor de waterkwaliteit (nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen).*

Het verwachte *effect voor het milieu* (het beoogde effect) wordt onder meer omschreven als:

- *Bufferstroken hebben een positief effect op het milieu. Een bufferstrook kan bijdragen aan het verminderen van uit- en afspoeling van nutriënten naar het oppervlaktewater, het beperken van drift en afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater en kan bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit, mits het*

---

¹ De blauw-gemarkeerde tekst is ontleend aan het Ontwerp 7^e A-P.

² Wat voor de Hoeksche Waard overigens niet van toepassing is.

³ Breder dan de teeltvrije zones volgens het Activiteitenbesluit Milieubeheer.

⁴ De indiener van de zienswijze interpreteert het woord 'integraal' als schrijfwijze om uitdrukking te geven aan de in het vervolg genoemde meervoudige functies van bufferstroken, waarvan sommige buiten de context van de Nitraatrichtlijn vallen.

oppervlak daartoe wordt benut. Ook kan het bijdragen aan het opslaan van koolstof met organische stof in de bodem en het uitmijnen van fosfaat.

T.a.v. de beschrijving van de bij-effecten beperkt het Ontwerp 7^e A-P zich in hoofdzaak tot:

- *Het effect op de landbouw is vrij groot, omdat hierdoor op percelen bredere teeltvrije zones toegepast moeten gaan worden dan nu het geval is, behalve langs watergangen waar de waterschappen van aangeven dat bredere bufferstroken niet benodigd zijn. Daarbij kan door een herziening van de kwetsbare waterlopen, langs meer areaal de breedste teeltvrije verplicht worden.*

Het ontbreken van een solide basis

De beschrijving van het beoogde effect wordt naar het oordeel van de indieners van de zienswijze gekenmerkt door vaagheid. Het ontbreken van concrete aanwijzingen voor een substantieel effect wordt versterkt door de vermelde conclusie uit de Milieueffectrapportage dat 2 m brede teeltvrije zones resulteren in een geschatte afname van N-uitspoeling van 4 en 6% voor respectievelijk zand/löss en kleigronden. De beschrijving van de bij-effecten wordt naar het oordeel van de indiener gekenmerkt door het ontbreken van inzicht in de verstrekkende gevolgen van de maatregel. Het Ontwerp 7^e A-P ontbeert om deze reden een solide basis voor de invoering van deze maatregel en dient daarom naar het oordeel van de opsteller geschrapt te worden.

Averechts voor agrobiodiversiteit

Een eveneens zwaarwegende reden om de maatregel te schrappen is, dat de maatregel de ontwikkeling van biodiverse akkerranden ondermijnt. Er is een groeiend besef dat akkerranden, samen met watergangen, een cruciale rol spelen bij de ontwikkeling van biodiversiteit in het landelijk gebied (zie ook de Inleiding van deze zienswijze). Het instellen van een bufferzone ontnemt de agrariër de mogelijkheid om goed beheer toe te passen, vooral gericht op het in stand houden van een bloemrijke vegetatie en op het voorkomen van veronkruiding. Goed beheerde bloemrijke akkerranden zijn onder meer van belang voor natuurlijke plaagonderdrukking in gewassen. Ook met het oog op de gewenste vermindering van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is het ontmoedigen van de aanleg van bloemrijke randen bijzonder ongewenst. Om veronkruiding en vergrassing tegen te gaan is het nodig om de akkerrand periodiek in het bouwplan op te nemen. Die mogelijkheid wordt de agrariër ontnomen.

Een tweede reden waarom de maatregel de ontwikkeling van biodiverse akkerranden ondermijnt is, dat de waardedaling van de bufferstrook (want niet-productief) zijn weerslag heeft op de vergoeding voor akkerrandenbeheer. In een teeltvrije zone vormt compensatie voor opbrengstderving immers geen onderdeel meer van de vergoeding. De agrariër zal zich gedwongen zien om zich te beperken tot de aanleg van eenvoudig te beheren grasranden die weinig risico's meebrengen maar evenmin bijdragen aan agrobiodiversiteit.

Een derde reden om de maatregel te schrappen is het voorstel om het aan de waterbeheerder over te laten of de maatregel effectief is. Het Ontwerp 7^e A-P negeert daarmee het belang van de samenwerking tussen het waterschap en agrariërs bij de ontwikkeling van het GB ANN door het waterschap op te zadelen met een taak die belangenverstrengeling in de hand werkt en waarbij de uitvoering zonder meer tot conflicten zal leiden.

CCHW werkt nauw samen met agrariërs bij het optimaliseren van akkerrandenbeheer. Tijdens veldbezoek valt het op hoe nauwkeurig middelen (zaai- en pootgoed, nutriënten en

gewasbeschermingsmiddelen) toegepast worden met nieuwe precisietechnieken cq hoe weinig randen beïnvloed worden bij bemesting en gewasbescherming. Bij wijze van voorbeeld wordt hier verwezen naar technieken voor geo-fencing. Bij deze op gps-gebaseerde technieken worden machine-secties automatisch uitgeschakeld wanneer de grens van een gewasperceel overschreden wordt. De ontwikkelingen op dit terrein gaan snel. Het instellen van een verbrede bufferzone is om deze reden achterhaald of bijna achterhaald.

Geringe positieve effecten, grote negatieve gevolgen

De keuze voor het instellen van bufferzones lijkt het gevolg te zijn van de zoektocht naar een maatregel die vooral controleerbaar moet zijn, waarbij de effectiviteit bijzaak is en waarbij de neveneffecten veronachtzaamd zijn. De maatregel staat niet in verhouding tot de effecten. De gewenste effecten zijn naar ons oordeel veelal marginaal, terwijl de ongewenste effecten onevenredig groot zijn. Het voornemen berust in onze ogen niet op een zorgvuldige afweging van de bij het besluit te betrekken belangen. CCHW verzoekt dan ook de maatregel om bufferzones in te stellen die verder gaan dan de huidige wettelijke maatregelen te schrappen.

Namens CCHW:

Peter Lerink (GIS-coördinator; peter@cchw.eu)

Janneke Zevenbergen (voorzitter; info@cchw.eu)